

JANKŮV MLÝN

Jankův mlýn (Janken Mühle) - 270 m n. m. - Leží při **Homolském potoce** (Hummelbach), s **Bukovinou** (Buchbusch) a **Panským mlýnem** (Herrenmühle) č. 1 a 15, u křižovatky V. Březno - Homole - **Sulečice** (Sulldowitz), patřil H. Zálezlům, jimiž od r. 1383 disponovali střekovští Lobkowiczové (*Fideicommiss-Gut Schreckenstein*).

II. vojenské (Františkovo) mapování (1836 - 52) evidující 16 domů a 8 stájí s ubytovací kapacitou pro 4 muže a 2 koně uvádí *Salesl* vč. samot *Janken MM.* a *Nathäusel* (Nathhäusel). *Císařské otisky stabilního katastru* z r. 1843 (resp. 1847 - Lith. Krapf u. Müller) - *Salesl in Böhmen - Leitmeritzer Kreis - Bezirk Schreckenstein* - zobrazují *Jankenmühle* s náhonem (Mühlbach) z **Velkobřezenského potoka** (Großpriesner Bach), 2 nespalnými a 3 spalnými (roubené, dřevěné ap.) objekty. Vládním dekretem (úterý 18. 1. 1949) přešlo v úterý 1. 2. 1949 z litoměřického do ústeckého okresu **Pohoří** (Pohorz), **Proboštov** (Proboscht), **Radejčín** (Radzein, Radezin), Sulečice, **Tašov** (Taschow) a Zálezly (poté Horní k odlišení od **Dolních** [Salesl] u Labe), co jsou od r. 1961 s 31 obyvateli (2001) a 41 adresami (2009) osadou **Malečova** (Malschen), kam dnes spadají i **Babiny I** (Babina A), **Březí** (Presei, Presey), **Čeřeniště** (Tschersing), **Němčí** (Nemschen), Pohoří, Proboštov, **Rýdeč** (Ritschen) a **Retouš** (Rzettaun). Dobrovolný svazek obcí Homole, Malečova, **Malé Březno** (Klein-Priesen), Tašov, V. Březno a **Zubrnice** (Saubernitz), operující z velkobřezenské radnice, byl pro rozmach ekonomiky, tradic ap. ustaven v úterý 16. 8. 2005 jako Mikroregion Velkobřezensko.

• foto: Roman 'Klobouk' Häusler (čtvrtek 24. 11. 2011)

Mittelgebirges. (Geognostické Skici z Čech. Okolí Teplíc a Biliny ve vztahu ke geologickým podmínkám. Příspěvek k fyziografii Českého středohoří.) - paleontologa, lékaře a botanika **Prof. Dr. Augusta Emanuela Reusse** (* 8. 7. 1811 Bilina [Billin] - † 26. 11. 1873 Vídeň) zveřejněný (1840 - 44) takřka nejproslulejším vydavatelem své epochy, Karlem Wilhelmem Medau (* 1791 Štětín [Szczecžno, Szczecin, Stettin] - † 16. 2. 1886 Litoměřice). Pod dlouholetým vedením báňského správce **Albina Benedikta Castelli** (* 1822 Drážďany - † 1892 V. Březno), na něž stejnojmenným dokumentem s podtitulem '*Významný horník a badatel Českého středohoří*' poukázal kurátor mineralogických fondů Regionálního muzea v Teplících **Miroslav Radoň** (* 1974 Litoměřice), tu rubalo saské Zálezelské uhelné těžištvu (*Salesler Kohlen-Gewerkschaft*). Činnost se odvíjela od r. 1819 zhr. v triangu: Byňov - H. Zálezly - Proboštov, záhy ale polevila. R. 1832 spustilo několik podnikatelů provozy, jež pak (1844) organizace převzala a r. 1880 komplex zahrnoval 34 měř (*jednotka vymezující území k dobývání užitkových nerostů*). K hlavním šachtám z kutnohorských análů od 19. stol.) náležely **Boží Požehnaní III** (*Segen Gottes-Zeche*) u Jankova mlýna; 150 m hluboká '**Bouhelská**' (*Bombelles-Zeche*) sev. od Zálezly prorážela 13 srojek (plástvi) o mocnosti 1 - 6 dm; od r. 1838 *Jan Krtitel* (*Johanneszeche*) sev. od Proboštova, v kopci **Holý kluk** (*Pfeifenschneider, Holai Kluk, Holey kluk*) (375 m), kde se ve fonolitové žile hojně vyskytují žluté krystaly titanitu (i 0,5 cm velké); a na **Vrāží** (*Wrusche*) u Zálezly *Františčina* či *Františka* (*Franciscischachte, Franziskanstollen*),

• Jankův mlýn v severním ústí kotliny vymleté jednou z nejtýpějších vodotečí Středohoří - **Homolským potokem** - mezi masivy **Zadního vrchu** (*Hinterberg* (533 m) a **Hirsemühlkoppe** (385 m)). Díky přítokům - zejm. **Tašovský**, správně **Proboštovský** (*Mühlbach*) zleva a **Sulečický** (*Mühlbach, Sulzerbach*) zprava - zaujímá poměrně velké povodí (300 - 450 m nad hl. Labe). Klapával např. **Basstreichermühle** (*Pastreicher M.*), **Panský** (*Herrenmühle*), **Haber M.**, **Selský** (*Bauermühle*), **Filipův** (*Filipp M.*), **Kachlermühle**, **Bártlův mlýn** (*Bartel Mühle* [Bartholomäus - J. G. Sommer 1843/4]) ad. - III. Františko-josefské mapování (1877 - 80)

• Köcherův hostinec (č. 13) **U Jankova mlýna** (*Köcher's Gasthaus zur Jankenmühle*) pod **Byňovem** (*Binowe*) - vpravo č. 17, v pozadí byňovské č. 13 (sulečický katastr) a silnice z **Homole u Panny** (*Hummel*) do **Velkého Března** (*Großpriesen*), vlevo odbočka do **Horních Zálezlů** (*Salesel*), mlýn i restauraci spravovala rodina **Janke** už konc. 16. stol. Mnichovský krajský spolek *Heimatfreunde Aussig* upozorňuje, že odtud pochází p. Emilie Köcher, roz. Langer (* 1892 - † 22. 4. 1968 Trebs, Mecklenburg) - světlotisk (kol. 1910 vyd. Eduard Köcher) - Petr Špaček (* 27. 12. 1939 Teplice - Šanov [Teplitz - Schönaun]) - **Tak to bylo na Ústecku 2** (Město Ústí n. L., 2010)

MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž
NA ÚSTECKU

ještě ve 20. - 30. l. 20. stol. vydávala 7 - 8000 t ročně. V rozlehlém prostoru tkvělo dosti kvalitních slojí a v 60. - 70. l. 19. stol. představoval roční výnos 3.920 - 4.480 t, následně se snižoval (slabá mocnost, finanční nouze, geologická porucha ap.) Aktivita se odehrávala do r. 1917. V l. 1935 - 36 pásmo zaopatřovaly 3 kutací kruhy (plocha o poloměru 425 m, kde měl držitel právo po určitém období provádět práce nutné k vyhledání a odkrytí vymíněné suroviny), nejspíše se jednalo o spekulativní machinaci, jelikož k obnově produkce nedošlo. Bádání (2004) v pozůstatcích zřejmě ktereší z průzkumných jam (šurfů) vých. od Byňova shledalo v intravulkanických sedimentech třetihorní rostlinstvo i živočišstvo - kusy tvrdé šedočerné, stěží destičkovitě štípatelné bituminózní břidlice (na odlučných plochách linie lupenů rozmanité druhotné skály) a vzácné i kosterní relikty rybek ve Středohoří nevidané. Nejbližší z někdejších měr příslušely závodu Marie Pomocná (Mariahilf-Zeche).

III. Vodstvo. ...Z tohoto cípu okresu pod Homolím vzniká Velkobřeženský potok. U Malého Března vpadá potok Luční [též Liščí zvaný (Lischkenbach, Kreuzbach)], vznikající u Touchořina (Touchořiny - Taucherschön), jehož dolní tok protéká krásným údolím...

Dolování. ...V okolí Zálezlu a zvláště na pozemku „Vráž“ (Wrusche) zvaném, dolovalo se od dávných dob. Výskyty tohoto uhlí popsal A. E. Reus a prof. Krejčí. Zjištěno 13 slojí, jejichž mocnost kolísala mezi 0' 10 až 0' 60 m, výjimečné byly i 1 m silné. Vyskytovalo se smolné lesklé uhlí. Ještě v roce 1857 byly 4 doly v činnosti (jáma „Boží požehnaní“ u Jankova mlýna v Sulečticích, „P. Marie Pomocné“ východně od Biňova, „Bombeles“ severně od Zálezlu a „Jana Křitele“ severně od Proboštova); později otevřeny důl „Františka“ na „Vráži“ u Zálezlu. Těžba roční byla 70.000—80.000 centů. Před deseti lety přestalo se těžiti na poslední z těchto jam „Františka“ pro poměrně slabou mocnost ložiska, jinak stále dobrého uhlí. Z jámy této vytěženo bylo ještě v roce 1914 celkem 5536 q a v roce 1915 pak 2317 q. Důl sám měl 7 slojí s malým sklonem, z nichž jen 3 mohly s prospěchem býti těženy; čtyři ostatní byly velmi slabé. V Proboštvě dolovalo se od října roku 1922 do června 1923 v dolovém poli „Ehregott“ a vytěžilo se 1547 q hnědého uhlí. Dolování bylo zastaveno pro geologickou poruchu a pro malé finanční prostředky. Nyní pracuje se občasné na prorážení poruchy, aby ložisko dále mohlo být zuzítkováno. - **Litoměřicko:** *Obraz vlastivědný: sv. 54 vyobrazeními* (1. díl) - **Jaroslav Rudolf Tesař** (* 18. 12. 1874 Bohnice - † 1958 Praha) - učitel a vlastenecký pracovník českého severu - Nákladem Ratibora Vodseďálka (* 7. 10. 1889) v Lovosicích (Lobositz), tiskem Hynka Jirky v Roudnici n. L. (Raudnitz) 1926.

Vystupujeme údolím k jihu. Pod Vítozem [Wittal] proráží potok znelcové těleso. Z Vítova vede cesta vzhůru přes osadu Velichov [Welchen] na Kočičí hlavu [Katzenkoppe] a přes Vráž [Frasche] na Sokolí hřeben [Matzenstein]. Zůstaneme v údolí při potoku. Zúžuje se v soutěsku. Nad Vítozem vystupují po obou stranách údolí oligocenní písčovce. Potokem [Mühlbach] od Malečova se posiluje potok Homolský [Hummelbach], odtud již zvaný Velkobřeženský [Großpriesner Bach]. Všude se strání zurčí stružky (ronové rhyhy). Za prudkých lijákových struží vody do pohybu i kamení. V r. 1925 zničily pole i stavby při potoku. Proto i tady postavili pevný jez na zadržení kamení a na zmírnění prudkosti vody. Kamenná zeď [Steinsperre] je dole 7 m silná, nahoře 43 m dlouhá a uprostřed 11 m vysoká. Kromě kamení zadrží i mnoho vody. - **František Pinc** (* 3. 4. 1901 - † 26. 10. 1982) - **Výlety Severočeským krajem - Severočeské krajské nakladatelství** (Liberec [Reichenberg], 1961)

Horní Zálezly, ves, 8 km jv. od Ústí n. L.*; vyčerpané naleziště nejhodnotnějšího hnědého uhlí v oblasti Čes. středohoří. V l. 1855–65 se těžilo na 3 dolech, „Boubelská“ šachta byla hluboká 150 m a prorážela 13 uhelných slojek (pláští) o mocnosti 1–6 dm. Spolu s Františčinou (jež byla v provozu ještě před 30–40 lety) se tu získávalo 7–8000 tun ročně. Třetí byla u Jankova mlýna (u Byňova). M 39, Z 42; (Malečov, 2,5 km). - **Dr. Josef Hürský** (* 9. 3. 1915 Vídeň - † 5. 11. 1996 Praha) a **mistr sportu Jaroslav Srba** (* 13. 4. 1929 - † 2001 Ústí n. L.) - *vedoucí autorského kolektivu - České středohoří a Dolní Poohří - Turistický průvodce ČSSR - sv. 12 - Sportovní a turistické nakladatelství - Praha, 1962*

• Dle velkobřeženského strojmistra a pivovarského dílovedoucího ve výslužbě Franze Nowaka (* 1878 - † 19. 2. 1960 Kiel) se naplň cestu - pod kamennou hrází (Steinsperre) - mezi Vítozem a usedlostí familie Janke naležala (snad) velichovská panská pila (Brettsäge, Brett M.) - 'Karte des Kreises Aussig' (Prof. H. Blumtritt, 1939)

• **Malečovská výšina** (Wind Bg., Malschner Höhe), **Homole** (Maschnei B.) (480 m), H. Zálezly, Jankův mlýn, veleňsko-litoměřická dálková pravobřežní labská horská stezka (zelená vlnovka) - **Wehlen-Leitmeritz** (Höhenweg rechtes Elbufer) - a vedlejší vycházková modrá z Litoměřic přes **Skalici** (Skalitz), **Nový Dvůr** (Neuhof) pod hřebenem **Dlouhého vrchu** (Langer Berg) (663 m), Babiny I, Tašov, Proboštov, Bukovinu a **Vítov** (Wittal) do V. Března. - *Wanderkarte fürs Elbetal und des angrenzenden Gebietes vom Mittel- und Erzgebirge...* - Entwurf von Carl Kroitzsch, Aussig

• V areálu čp. 13 fungoval Gasthaus zur Janckenmühle v 90. l. 20. stol. na čas obnoven co sezónní Hospůdka V Údolí. - foto: Roman 'Klobouk' Häusler (pátek 18. 4. 2008)